

Оља Р. ПЕРИШИЋ*
Università di Torino

Оригинални научни рад
Примљен: 13. 12. 2023.
Прихваћен: 29. 2. 2024.

РАЗВИЈАЊЕ ВЕШТИНЕ УСМЕНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ КОД УЧЕНИКА СРПСКОГ ЈЕЗИКА КАО СТРАНОГ НА ПРИМЕРУ Е-ТАНДЕМА

Савладавање вештине усмене комуникације у усвајању српског језика као страног захтева развијање прагмалингвистичке и културолошке компетенције, као и језичких регистара. Усмено изражавање неретко доводи до стања анксиозности код ученика, на шта може утицати лични карактер али и саговорници, околности, попут глобалне пандемије корона вируса, као и начин на који се конверзација одвија (уживо, телефон, онлајн). У сврху превазилажења критичних аспеката овог типа које се неретко сусрећу и на вишим нивоима учења језика, у току академске године 2020–2021. организован је пројекат е-тандем у који су укључени студенти италијанског језика Универзитета у Крагујевцу и студенти српског језика Универзитета у Торину. Учесници су се смењивали у улози ученика и наставника кроз онлајн комуникацију на унапред дефинисане и припремљене теме. Аудио снимци и анализа дневника који су студенти попуњавали на крају сваког сусрета омогућиће увид у неке критичне аспекте али и предности ове врсте наставе. Питања на која ћемо покушати да одговоримо су: које су предности е-тандема у развијању комуникативне компетенције ученика српског језика као страног у односу на традиционални приступ у учионици? Које су основне стратегије које омогућавају успешно преношење поруке у усменој комуникацији нематерњих говорника?

Кључне речи: е-тандем, српски као страни, усмена комуникација, прагмалингвистика.

1. Увод

Велики изазов за традиционалну наставу у учионици је савладавање прагмалингвистичке и културолошке компетенције, као и различитих језичких регистара неопходних за развој вештине усмене комуникације. Ова врста комуникације условљена је ситуационим, друштвеним и психолошким факторима и у директној је вези са карактером учесника у интеракцији, околностима у којима се конверзација одвија: уживо, телефоном, онлајн и сл.

* olja.perisic@unito.it

(Линдберг и др. 2022) али и ванредним околностима попут глобалне пандемије корона вируса COVID-19. У сврху превазилажења ове врсте проблема у току академске године 2020/2021, организован је пројекат е-тандем у који су били укључени студенти италијанског језика Универзитета у Крагујевцу и студенти српског језика Универзитета у Торину. Непосредан разлог за активирање самог пројекта био је период пандемије корона вируса који је условио извођење наставе искључиво на даљину. У току онлајн сусрета студенти су се смењивали у улози ученика страног језика и ментора студента који усваја њихов матерњи језик, разговарајући на унапред изабране теме. Током сусрета учесници су имали обавезу да сними један део конверзација као и да воде дневник. Анализа писаног и аудио материјала омогућила је увид у различите аспекте ове врсте алтернативне дидактике у односу на традиционалне активности у учионици.

Циљ рада је да се утврди које су предности е-тандема у развијању комуникативне компетенције ученика српског језика као страног и које су основне стратегије које омогућавају успешно преношење поруке у усменој комуникацији нематерњих говорника.

2. Е-тандем у настави страних језика

Е-Тандем (Ел Харири 2016) познат и као телетандем (Телес/Васало 2006) или *telecollaboration*, TC¹ (Акијама/Кунингам 2017) подразумева лингвокултуролошку интеракцију на даљину ученика различитих матерњих језика, који осим што усвајају језик партнера откривају и међусобне културолошке и прагмалингвистичке разлике. У организованој форми тандем језичке размене први пут су се јавиле у Немачкој, шездесетих година XX века и подразумевале су физичко присуство оба партнера. Зачетак е-тандема везује се за могућност коришћења интернета, деведесетих година прошлог века. Прва размена ове врсте била је енглеско-немачка онлајн група за дискусију коју је организовао Хелмут Брамертс (Helmut Brammerts) који је 1994. г. основао International Email Tandem Network у који је у почетку било укључено једанаест европских универзитета (Чико 2004). У својој почетној фази тандем размене су подразумевале кореспонденцију или присуство оба језичка партнера, док се у новијој електронској фази отворила могућност мрежне интеракције која омогућава писмено и усмено (аудио и видео) повезивање географски удаљених полазника. У ери свеprisутне дигиталне комуникације учење страних језика може се одвијати уз помоћ различитих онлајн платформи (често у форми апликација за мобилне телефоне) и друштвених мрежа јер је могућност ступања у контакт са матерњим говорницима и њи-

¹ По ауторима комуникација путем компјутера (computer-mediated communication, CMC) може се изводити асинхроно, путем имејла, форума, блогова итд. и синхроно захваљујући видео контакту путем Скајпа, MSN Месинџера итд. У току пандемије корона вируса знатно је проширен број софтвера за видео комуникацију.

ховим културама неизмерно већа у односу на преддигиталну еру. Иновативност методологије дакле лежи у глобалном контексту његове примене која је изводљива захваљујући бројним технолошким опцијама за комуникацију које студенти тренутно имају на располагању. У исто време сналажење у дигиталном простору и проналажење тандем партнера може представљати изазов, те не треба занемарити улогу посредника, у овом случају универзитета и професора, у повезивању студената и реализацији пројеката. Уколико је у периоду препандемије е-тандем био увођен у наставу у циљу премошћивања географске удаљености међу студентима, у периоду пандемије корона вируса омогућио је континуитет у настави (Граната/Мерло/Поверт 2022). Осим позитивног ефекта е-тандема у превазилажењу анксиозности проузроковане наставом у учионици која је асиметрична и подразумева ауторитет наставника и страх од грешака што знатно умањује резултате у настави (Шуг/Симон 2022), њихова важност посебно је истакнута управо у периоду пандемије која је умногоме допринела повећању анксиозних стања код ученика².

Основне карактеристике ове врсте језичке размене су аутономија и равноправан однос учесника који се истовремено налазе у улози ученика и наставника. Е-тандем осим тога утиче на развој дигиталних вештина и омогућава сналажење у тзв. транскултурном, дигиталном простору који се ствара између учесника у размени, а који обухвата обе културе те се у овом случају може говорити о „трећем културном простору” (Дебра 2020). Остале карактеристике е-тандема су инцидентално учење јер се не ради о унапред дефинисаним дидактичким јединицама, полазна тема је само стимуланс за даљу интеракцију која се развија у односу на лична интересовања и следи слободан ток конверзације.

2.1. Е-тандем у настави српског и италијанског језика као страног

Први српско-италијански пројекат телетандема реализован је 2010. године између Универзитета у Венецији, Торину и Новом Саду (Блатешић/Гуљелми 2010, Бањанин/Гуљелми 2011). С обзиром на то да је број студената италијанског језика у Србији био знатно већи у односу на број студената српског језика у Италији, наметнула се потреба за укључивањем два универзитетска центра у Италији не би ли се постигла пропорционалност обе групе. У првој фази спроведена је анкета која је омогућила да се утврди могућност повезивања студената на даљину, с обзиром на мању распрострањеност и доступност интернета у том периоду, као и лична заинтересованост учесника

²Група аутора (Јехи и др. 2022) објавила је истраживање у којем су анализирани радови на тему анксиозности студената на универзитетском нивоу током пандемије COVID-19. Из 37 анализираних студија произашло је да је више од трећине студената патило од анксиозности током почетних фаза пандемије и преласка на онлајн наставу. Један од основних страхова био је страх од заразе, проблеми финансијске природе, физичка неактивност, смањени квалитет сна. До сличних резултата дошли су и истраживачи са Факултета политичких наука Универзитета у Београду који указују на значај образовних установа у ванредним околностима у циљу неговања менталног здравља ученика и студената (Бургунд Исаков и др. 2020).

за упознавање језичког партнера у дигиталној комуникацији. Сусрети су се одвијали једном до два пута седмично и подразумевали су по сат времена интеракције (усмене и писане) на сваком од два језика. Након сваког сусрета студенти су у дневнику бележили језичке елементе које су успешно савладали, као и оне проблематичне.

Разлике у односу на е-тандеме новијег датума односе се на технолошке аспекте јер се са дистанце од четрнаест година бележи убрзан развој хардвера и софтвера као и самог интернета који је тренутно готово свима доступан, преко повећања броја апликација и платформи за комуникацију које су у току пандемије постале део свакодневице на свим нивоима образовања. На то нам указује и податак да су основни услови наведени за реализацију првог пројекта као што су брзи интернет (АДСЛ), слушалице, беле табле за четовање, веб камере и микрофон, технолошки превазиђени јер је већина ових инструмената данас инкорпорирана у компјутере или мобилне телефоне. Анкета је такође показала да већина учесника у првом пројекту није користила тзв. „хибридни” телетандем због непоседавања одговарајуће телекамере, стављајући у други план визуелни ефекат комуникације (Блатешић/Гуљелми 2010).

2.2. Е-тандем у периоду пандемије корона вируса

Пројекат е-тандема који је тема овог рада реализован је у периоду од 22. марта 2021. до 15. јуна 2021. између Универзитета у Торину и Универзитета у Крагујевцу. У пројекат је било укључено тринаест студенткиња и један студент. Парови су формиран у односу на ниво познавања језика и отвореност у комуникацији (интровертни са екстровертнима). Услов за учешће био је познавање језика на нивоу Б1 по Заједничком европском референтном оквиру за језике, те су тиме укључени студенти који су похађали II и III годину основних и мастер студија. Сусрети су се одвијали једном седмично преко платформе *Google Meet* која је доступна свим студентима и једноставна за коришћење. Реализовано је укупно 8 сусрета у трајању од 60 минута односно 30 минута разговора по сваком језику на једну од тема која им је понуђена на почетку пројекта. Основне теме које су предложене и које су биле полазиште и основа за почетак конверзације су:

- (1) представљање и упознавање (2) слободно време/забава (3) породица и пријатељи (4) државни и верски празници (5) комуникација и друштвене мреже (6) мигранти (7) серије, филмови (8) корона вирус.

Сви учесници имали су обавезу попуњавања дневника у којем су наводили тему конверзације, научене језичке елементе на нивоу морфосинтаксе и лексике и тзв. културолошке шокове. Студентима је предложено да се сви сусрети снимају, али су њихове реакције на тај предлог углавном биле негативне, такав вид комуникације су дефинисали као могући извор анксиозности, неприродан, наметнут и лишен спонтаности. Да би им се изашло у сусрет, одлучено је да се снима само 5 до 10 минута сваког сусрета, а студенти су

добили упутство да за међусобне корекције користе искључиво свој матерњи језик.

3. Анализа дневника

Разлике у организацији универзитетских студија две земље учеснице пројекта, тј. паралелно учење два до три страна језика као део студијског програма италијанских студената у односу на један главни и приоритетан језик студија српског партнера, довеле су до значајне разлике у усменом изражавању. Србофони су показали већи степен спонтаности и сналажења у комуникацији на италијанском језику пружајући на тај начин подршку италијанским колегама, што је позитивно утицало на реализацију пројекта и омогућило да се од почетне фазе комуникација одвија без значајнијих проблема.

3.1. Морфосинтакса

У делу дневника посвећеног морфосинтакси коментари студената односили су се на ортографију (4, 5), изговор речи (3), као и фонолошке (2) и морфосинтастичке аспекте конверзације (1). Иако грешке и недоумице овог типа нису нарушавале ток конверзације нити биле извор неспоразума, учено је да студенти придају важност и граматичком аспекту комуникације и да је исправност у изражавању један од циљева којима теже.

- (1) Питала сам моју партнерку „Како треба да ће бити?“ као превод од „Come dovrà essere?“, и она ме је исправила употребивши исправан облик „Како треба да буде?“, са обликом да+буде место футура глагола бити³.
- (2) У генитиву множине од речи „странци“ потребно је додати неистојано а (странаца).
- (3) Рекла сам „важно“ уместо „важно“.
- (4) Моја колегиница ме је исправила у писању речи „прекјуче“.
- (5) „пооштрити“ се пише са два „о“.

3.2. Лексика

Анализом дела дневника који се односи на лексику може се закључити да је регистар конверзације међу учесницима био са једне стране неформалног типа (1, 2, 7), уз коришћење жаргонских израза својствених њиховом узрасту (4), док се са друге стране примећује употреба стручне терминологије (3, 5) с обзиром на теме које су биле у фокусу: пандемија, мигранти итд.

³ За потребе овог рада сви коментари студената писани на италијанском језику преведени су на српски језик од стране ауторке рада. Оригинална италијанска верзија одговора не би ни на који начин допринела интерпретацији одговора, нити њиховој језичкој анализи, док је превод омогућио бољу прегледност самог рада.

- (1) Научила сам израз „најмлађе-најслађе” што је корисно с обзиром да сам најмлађа у породици.
- (2) Извинила сам се због проблема које имам са падежима, али моја партнерка ми је одговорила да и поједини Срби „гађају се са падежи”. На срећу одмах сам успела да схватим иронију реченице, и то ме мало теши!
- (3) Научила сам лексику која се тиче ванредне ситуације и ковида.
- (4) Моја партнерка ме је научила колоквијалне изразе као што су: „Мрзи нас, смара нас” и „Пегла нас” којима се изражава, у одговарајућем контексту, досада и иритација.
- (5) Научила сам следеће речи и изразе: камп – *tendopoli*, прихватни центар – *centro di accoglienza*, поставити избеглички камп – *allestire un campo profughi/rifugiati*, избеглица – *profugo/rifugiato*.
- (7) Научила сам израз „прошао је као поред турског гробља”.

3.3. Култура и језик

Анализом дневника уочава се да су културне специфичности које изазивају знатижељу углавном везане за храну (1, 2, 3, 4) и делимично за књижевност (5) и музику (7). Усвајање не само културолошки специфичне лексике, већ и обичаја и понашања, у ситуацијама свакодневног коришћења језика, један је од најважнијих доприноса ове врсте размене што се може закључити из одговора које су студенти дали на ову тему.

- (1) Постоје вегетаријанске сарме! Филмови се гледају на оригиналном језику (то сам знала, али и даље је шокантно 😊)
- (2) Постоји сир који се зове качкаваљ: немогуће је не приметити сличност са нашим *caciocavallo*. Питам се да ли се ради о истом сиру, и који је од којег добио име. Претражићу.
- (3) У Србији реч „аперитив” нема исто значење као у италијанском, не односи се на храну, већ само на пиће пре оброка.
- (4) Моја колегиница ми је рекла да понекад стављају кечап на пицу!
- (5) Открила сам да је Д'Анунцио написао „Оду српском народу”.
- (7) Нисам знао да је италијанска музика толико популарна међу младима у Србији

3.4. Анализа аудио материјала

На почетку пројекта студенти су добили упутство да се придржавају унапред одређених турнуса у конверзацији и да исправљају грешке језичког партнера. У овом конкретном примеру тема конверзације је изглед музичког инструмента који италијански говорник покушава да пренесе партнерки:

Л2: У јануару ове године купио сам мој бас.

Л1: Да се сад сетим како је то сад... *Come*.... како да кажем „изгледа”? *Come*, не могу да кажем *come pare*?

L2: Com'è, come sembra qual è il suo aspetto? [Какав је, како изгледа, какав је његов изглед?]

L1: Sì, come sembra? [Да, како изгледа?]

L2: Хоћеш да покажем мој бас?

L1: Sì perchè non sono sicura quale strumento sia. [Да, јер нисам сигурна о ком инструменту се ради?]

L2: Ово је (показује према камери)

L1: E' bella, io pensavo fosse, non chitarra bas ma un altro strumento che si chiama solo bas. [Лепа је, мислила сам да је, не гитара бас већ неки други инструмент који се зове бас]

L2: Онај који се свира тако (показује)

L1: Sì sì [Да, да]

L2: Сличн на *violoncello*, *contrabasso*, мислим да...

L1: Come violoncello ma più grande. [Као виолончело али већи]

L2: Sì, si chiama contrabasso in italiano. [Да, зове се *contrabasso* на италијанском]

L1: Da noi penso che si dice anche *bas* solo ma forse è più colloquiale, quelli che suonano così *hoħy peħi ko se bavi професионално тиме*, *professionisti*. [Код нас мислим да се исто каже само бас али вероватно је колоквијално, они који то свирају (прелази на српски: *хоћу рећи ко се бави професионално тиме*) професионалци.]

L2: Разумем.

Анализом конверзације уочавају се стратегије у преношењу поруке нематерњих говорника, на првом месту мешање два језичка израза до којег са једне стране долази због жеље сваког од партнера да се опроба у усменом изразу страног језика, док се са друге стране примењује у ситуацијама пружања подршке партнеру прелажењем на његов/њен матерњи језик. Осим тога уочава се важност видео комуникације која олакшава преношење информације и успешно интегрише вербалну комуникацију.

У наредном примеру пратимо конверзацију коју отвара говорница Л1 (србофона) упућујући питање на италијанском језику, док италофона говорница одговара на српском језику. И овде се као и у претходном примеру дакле студенти не придржавају упутства тј. не комуницирају на само једном од језика у току сваког турнуса.

L1: Vuoi dirmi qualcosa di se? Perché tu studi serbo? [Хоћеш ли да ми кажеш нешто о себи? Зашто студираш српски језик?]

L2: Ок. Ја се зовем К. имам 26 година, волим да се шетам по граду, да читам, да гледам филмови и друге стваре. Мој омиљени спорт је јахање и долазим из Јужне Италије али сада живим у Торину. Ја студирам у Торину, у факултету, српски и немачки језик и мора да полажем само један испит пољског.

L1: Sì, tu sei brava davvero, posso chiederti perché ho sentito in fondo alcuni⁴ voci dei figli e puoi dirmi quanti figli? [Да, ти си заиста добра, могу ли да те питам, чула сам неке гласове деце, можеш ли да ми кажеш колико деце?]

Видели смо да у првом делу разговора говорница Л2 показује одређену дозу сигурности која произилази из чињенице да се припремила на унапред изабрану тему. У другом делу када конверзација почиње да поприма природан ток, њен израз постаје несигурнији и у тренутку када је принуђена да импровизује обраћа се партнерки од које тражи помоћ у избору одговарајућег падежа. Вероватно не желећи да прекида говорницу партнерка српског ма-

⁴ Исправни облици су: *alcune voci*, *in sottofondo*, осим тога студенткиња изговара глагол *chiedere* (питати) са погрешним акцентом на другом „е” уместо на првом.

терњег језика исправља само грешке у завршном делу реченице (У Финској), затим то чини све дискретније (тишим гласом), да би у завршном делу у немогућности да до краја разуме поруку ипак прешла на италијански језик:

L2: Ја сам била на путовање са сколим... *voglio dire con la scuola* [хоћу рећи са школом]

L1: Са школом

L2: Са школом многе путе и ја сам била на путовање у Финској.... у Фински?

L1: У Финској.

L2: У Финској? Ах, ок....јер ја имам пријатељица из Финској.

L1: Из Финске

L2: Она долази из Финској.

L1: *Lei vive oppure lavora oppure studia?* [Она живи или ради или студира?]

L2: Она је Финска.

L1: Из Финске ок.

Фокусирање нематерње говорнице на граматичку исправност зауставило је природан ток конверзације, те је тиме комуникацијски ниво прешао у други план. Осим тога интересантно је да у тренутку када се студенткиња L1 налази у улози наставника, партнерка не исправља њене грешке у италијанском језику. Када се улоге обрну, и говорница L2 се нађе у улози наставника, у складу са тим исправља грешке србофоне партнерке чак иако су овога пута, како и сама примећује, занемарујуће у односу на оне које у претходном турнусу, када је била у улози ученице, није исправљала:

L1: *A Kragujevac studio lingua e letteratura italiana, adesso sono nel terzo anno.* [У Крагујевцу студирам италијански језик и књижевност, сада сам у трећој години.]

L2: *Al terzo.* [На трећој.]

L1: *Si al terzo anno.* [Да, на трећој.]

L2: *Ma non è così importante come errore.* [Али није тако важно као грешка.]

4. Закључак

Предности е-тандема у развијању комуникативне компетенције ученика српског језика као страног уско су везане за аутентичност ситуације која се одвија кроз усмену комуникацију између учесника различитих матерњих језика који су у равноправном односу јер се смењују у улози ученика и наставника страног језика. Показало се да ова врста комуникације смањује ниво анксиозности, посебно у ванредним ситуацијама као што је била пандемија на COVID-19, теме су атрактивније (актуелније) и тиме стимулативније за усвајање. Аутономија у организовању сусрета омогућила је фокусирање на реалне критичке аспекте учења језика кроз комуникацију у опуштеној атмосфери и без присуства ауторитета предавача и завршне евалуације. Упознавањем партнера развија се реалан интерес за саговорника, његов приватни и професионални живот, свакодневицу, навике и сл. док се у учионици комуникација реализује симулацијом аутентичних ситуација. Ширина контекста и превазилажење географских граница омогућава сагледавање другачијих ставова поводом друштвено актуелних тема у односу на језичко-културолошке и прагмалингвистичке факторе. Доступност дигиталних извора у току онлајн

комуникације омогућила је симултану консултацију различитих лекикографских и енциклопедијских извора, кроз солидарност тј. дељење дидактичких алата и других корисних информација.

На основу анализе конверзације долази се до закључка да су основне стратегије које омогућавају успешно преношење поруке у усменој комуникацији е-тандема вербалне и невербалне природе. Од језичких стратегија говорници углавном прибегавају свом матерњем језику када нису у стању да пренесу поруку, јер познавање оба језика у размени олакшава интеракцију, док је доступност дигиталних садржаја такође једна од стратегија у превазилажењу критичних аспеката комуникације (нпр. провера речи у дигиталним речницима). Када превагне комуникативни аспект (активно учешће у конверзацији), дидактички и граматички приступ језику прелазе у други план. Могућност коришћења видеа показала се такође веома важном, не само у зближавању учесника, већ и у отклањању комуникативних и језичких неспоразума.

Не треба занемарити емотивну компоненту овакве врсте пројеката који осим зближавања учесника омогућавају сусрет са новим културама и тиме кроз размену мишљења на различите актуелне друштвено-политичке теме поспешују толеранцију и критичко размишљање.

ЛИТЕРАТУРА

- Акијама/Кунингхам 2017:** Y. Akiyama, D. J. Cunningham, Synthesizing the Practice of SCMC-based Telecollaboration: A Scoping Review. Sheffield U.K., *CALICO*, 35/1, 49–76.
- Бањанин/Гуљелми 2011:** Lj. Banjanin, L. Guljelmi, (Tele)tandem kao instrument u učenju stranih jezika: pilot-projekat: srpski i italijanski, u: V. Krajišnik (red.), *Srpski kao strani jezik u teoriji i praksi II*, Beograd: Filološki fakultet, Centar za srpski kao strani jezik, 313–334.
- Блатешић/Гуљелми 2010:** A. Blatešić, L. Guljelmi, Primena teletandem metoda u univerzitetskom kontekstu između srbofona i italoфона, Novi Sad, *Metodički vidici*, 1, 81–89.
- Бургунд Исаков и др. 2020:** A. Burgund Isakov, V. Marković, S. Polić Penavić, Refleksije studenata socijalne politike i socijalnog rada u periodu vanrednog stanja izazvanog pandemijom Kovid-19 u Srbiji, *Godisnjak fakulteta političkih nauka*, Beograd, 14/24, 163–184.
- Граната/Мерло/Поверт 2022:** M. E. Granata, J. O. Merlo, R. Pauvert, L'e-tandem in tempi di DAD pandemica. Sperimentazione, teoria e feedback degli studenti, Lecce, *Lingue e Linguaggi*, 48, 123–145.
- Дебра 2020:** C. Debras, Teletandems are not the Online Version of Face-to-Face Tandems; Here's Why, Researching and Teaching Languages for Specific Purposes – Cahiers de l'APLIUT, 39/1, <https://doi.org/10.4000/apliut.7644>

- Ел Харири 2016:** Y. El-Hariri, Learner perspectives on task design for oral-visual eTandem Language Learning. Amsterdam, *Innovation in Language Learning and Teaching*, 10/1, 49–72.
- Јехи и др. 2022:** T. Jehi, R. Khan, H. Dos Santos, N. Majzoub, Effect of COVID-19 outbreak on anxiety among students of higher education; A review of literature, *Current Psychology*, Springer Nature, Berlino: *Current Psychology*, 7, 1–15.
- Линдберг/Мек Доноу/Трофимович 2022:** R. Lindberg, K. McDonough, P. Trofimovich, Second language anxiety in conversation and its relationship with speakers' perceptions of the interaction and their social networks. Northern Arizona University, USA, *Studies in Second Language Acquisition*, 1–14. doi:10.1017/S0272263122000523
- Телес/Васало 2006:** J. A. Telles, M. L. Vassallo, Foreign language learning In-Tandem: Teletandem as an alternative proposal in CALLT1. São Paulo, *The ESPecialist*, 27/2, 189–212.
- Чико 2004:** A. Cziko Gary, Electronic Tandem Language Learning (eTandem): A Third Approach to Second Language Learning for the 21st Century, Sheffield U.K., *CALICO*, 22/1, 25–39.
- Шуг/Симон 2022:** D. Schug, K. Simon, Analyzing the Impact of E-tandems on Students' Experiences with Foreign Language Anxiety, in: A. Fekete, K. Farakas et al (Eds), *UPRT 2021 Studies in English Applied Linguistics*, Pécs, *Lingua Franca Csoport*, 90–112.

Olja Perišić

SVILUPPO DELLE COMPETENZE DI COMUNICAZIONE ORALE NEGLI
STUDENTI DI LINGUA SERBA COME LS SULL'ESEMPIO
DELL'E-TANDEM

Riassunto

L'acquisizione delle competenze nella comunicazione orale nell'apprendimento della lingua serba come lingua straniera richiede lo sviluppo di competenze pragmlinguistiche e culturali, così come la padronanza dei registri linguistici. L'espressione orale spesso porta a stati di ansia negli studenti, a causa non solo del carattere, ma anche degli interlocutori, delle situazioni di emergenza, come la pandemia globale, e del modo in cui la conversazione si svolge (in persona, al telefono, online). Al fine di superare gli aspetti critici di questo tipo, spesso presenti anche a livelli più avanzati nell'apprendimento della lingua, durante l'anno accademico 2020-2021 è stato organizzato il progetto e-tandem, che ha coinvolto studenti di italiano dell'Università di Kragujevac e studenti di serbo dell'Università di Torino. I partecipanti si sono alternati nei ruoli di studenti e insegnanti attraverso la comunicazione online su argomenti predefiniti e preparati in anticipo. L'analisi degli audio e dei diari compilati dagli studenti alla fine di ogni incontro permetteranno di comprendere alcuni aspetti critici, ma anche vantaggi di questo tipo di didattica. Le domande a cui cercheremo di rispondere sono: Quali sono i vantaggi dell'e-tandem nello sviluppo delle competenze comunicative degli studenti di serbo come LS rispetto all'approccio tradizionale in classe? Quali sono le principali strategie che consentono una trasmissione efficace dei messaggi nella comunicazione orale tra parlanti non nativi?

Parole chiave: e-tandem, serbo come LS, comunicazione orale, pragmlinguistica.